

Planter

Sådan etablerer du efterafgrøder før høst

Etablering af efterafgrøder 2-3 uger inden høst anbefales, hvis man erfaringsmæssig har svært ved at nå etablering efter høst. Olieræddike eller olieræddike og vintervikke egner sig godt til etablering før høst.

Manual

Antal sidebesøg: 12

Spredning af efterafgrøder før høst i hovedafgrøden passer tidsmæssigt bedre end etablering efter høst, og kan potentielt øge kulstofopbygningen og reducere kvælstofudvaskningen, hvis etableringen lykkes. Mange landmænd har dog dårlige erfaringer med at sprede før høst, hvilket primært skyldes at færre frø spirer. Et andet problem er, at tidlig etablering kan give veludviklede efterafgrøder, som generer høstarbejdet, men det er sjældent et problem.

Aktiviteter og erfaringsopsamling viser at følgende punkter har kan have indflydelse på om etablering før høst lykkedes

- Hovedafgrøden har mindre betydning, men vinterhvede høstes tidligere end vårbyg, og det er derfor en fordel at etablere i vinterhvede fremfor i vårbyg
- Lejesæd i hovedafgrøden medfører ringe efterafgrøder
- Fugt før eller efter etablering er vigtig for spireevne og vækst
- Jo tidligere høst af hovedafgrøden, jo bedre efterafgrøder
- Et tykt halmlag vil give ringe betingelser for små efterafgrødeplanter

I artiklen her gives anbefalinger og gode råd til at etablere efterafgrøder før høst. Anbefalinger er blandt andet lavet på baggrund af en dataanalyse af 113 marker etableret før høst i 2020 samt kontakt til planteavlsrådgivere og landmænd.

Arter og udsædsmængder til etablering før høst

Forsøg fra 2020 viser, at spiringsprocenten ved etablering før høst er markant lavere end ved såning efter høst (Oversigt over Landsforsøg 2020 s. 176-177). Den lave spiringsprocent kan medføre en øget ukrudtsbestand, fordi efterafgrøderne står mere spredt, så planterne ikke dækker for lys. Derfor anbefales udsædsmængder på 20-30% højere end ved såning efter høst. Anbefalede udsædsmængder til etablering før høst er angivet i tabellen.

Tabel 1. Anbefalede udsædsmængder til etablering af efterafgrøder før høst.

Art	Godkendt i gældende lovgivning	Egnethed til etablering før høst	Vinterfasthed	Udsædsmængde, kg/ha ¹⁾	TKV
Gul sennep	ja	++	-	10	3-8

Art	Godkendt i gældende lovgivning	Egnethed til etablering før høst	Vinterfasthed	Udsædsmængde, kg/ha ¹⁾	TKV
Olieræddike	ja	++	+	15	10-12
Vinterraps	ja	++	+++	6	3-5
Honningurt	ja	++	-	8	2
Vårbyg	ja	++	-	120	50
Vinterrug	ja	++	+++	120	35
Almindelig havre	ja	++	-	120	40
Sandhavre	ja	-	-	50	25
MFO-blanding, Olieræddike og honningurt	ja	+	+	12-14	10-11
Olieræddike og vintervikke (24% vintervikkefrø)	ja	++	++	24-25	14-17
Olieræddike og vintervikke (65% vintervikke)	nej	+++	++	43	18-24

1) +++ mest vinterfast, - ikke vinterfast.

Det er en fordel at købe coatede frø af honningurt, fordi frøene er meget lette. Det har en merpris på omkring 3-4 kr. pr. kg udsæd. I blandinger med coatede frø skal man være opmærksom på, at der er færre frø af de coatede arter, hvis blandingsforholdet angives som en vægtfordeling.

Der er større risiko for snegleangreb ved etablering før høst, og det anbefales at sprede sneglegift i forbindelse med spredning af frøene, hvis der er erfaringer med snegleangreb på arealerne.

Olieræddikesorter til etablering før høst

Til etablering før høst skal du vælge sorter med en lav vækst, så efterafgrøden ikke generer ved høst af hovedafgrøden. Etablering af efterafgrøder før høst giver en længere vækstperiode, og dermed større risiko for, at efterafgrøden blomstrer og sætter frø. Frøsætning kan skabe ukrudtsproblemer i hovedafgrøden, og det er derfor også vigtigt at sorten har en sen blomstring.

Der findes ikke en sortsafprøvning af efterafgrøder i Danmark, men der kan hentes inspiration fra den tyske sortsafprøvning af olieræddike. I tabellen ses egenskaber hos olieræddikesorter på det danske marked. Egenskaberne er målt i det tyske afprøvningssystem. Det vigtigste er at vælge sorter med lav tendens til blomstring.

Tabel 2. Olieræddikesorternes egenskaber.

	Modtagelighed for Roenematoder	Biomasseudvikling i starten	Tendens til blomstring	Tendens til lejesæd
--	--------------------------------	-----------------------------	------------------------	---------------------

	Modtagelighed for Roenematoder	Biomasseudvikling i starten	Tendens til blomstring	Tendens til lejesæd
Akiro	-	7	6	4
Arena	-	-	-	-
Atlantis	2	5	3	3
Baracuda	2	6	3	2
Bruutus	-	-	-	-
Comet	1	6	4	4
Defender	2	7	4	2
Dracula	2	4	3	2
Guillotine	-	-	-	-
Lunetta	-	7	6	4
Maximus	2	7	4	2
Romesa	-	-	-	-
Rutina	-	7	5	-
Silentina	-	8	6	5
Trident	2	7	3	2

Data fra tabel 2 er fra den [tyske sortliste \(pdf\)](#).

Markradise, som er nært beslægtet med olieræddike, egner sig også godt til såning før høst, fordi den har en lav vækst og blomstrer sent. Der findes forskellige sorter, som alle er egnede til etablering før høst. Markradise er dog typisk lidt dyrere end olieræddike.

Betydning af etablering- og høsttidspunkt

Resultaterne fra en analyse af 113 efterafgrødemarker etableret før høst i 2020 viste, at høsttidspunktet havde signifikant effekt på biomassen i efterafgrøden. Jo tidligere høst jo større biomasse.

Der var ikke effekt af etableringstidspunktet, men til gengæld havde fugt og nedbør en effekt. Det tyder altså på, at det er bedre at vente en 1-2 uger med at etablere, hvis det er tørt og der ikke er udsigt til nedbør.

Erfaringer fra Landsforsøg i 2020 viser, at et tykt halmlag kan hæmme væksten af små efterafgrødeplanter, og at en forholdsvis høj stub derfor kan være en fordel ved etablering før høst. Det er samtidig vigtigt, at halmen snittes og spredes godt i hele bredden. Desuden skal der fokuseres på god fordeling af avnerne.

Halmlag efter høst af vinterhvede, Østfyn. Foto: Nanna Hellum Kristensen, SEGES.

Teknik til såning af efterafgrøder

Det kan være en udfordring af sprede de småfrøede arter ens i marken, og løses bedst ved at anvende en gødningsspreder med bom (bomspreder), eller ved at montere spredeaggregater på bommen af en marksprøjte, der forsynes ved udblæsning fra en central doseringsenhed.

Anvendelse af en gødningsspreder af centrifugaltypen (centrifugalspreder) er en god løsning til relativt store frø som olieræddike. Her er det realistisk med en god fordeling på 24 m spredebredde. Spredning på 30 m er muligt under optimale forhold med en vindhastighed >2 m/s og på fladt terræn. Regn med at ca. 10% af olieræddikefrø knuses under spredningen. Disse vil primært blive spredt indenfor 5 m af begge sider af centrifugalsprederen.

Spredning af coatede frø på størrelse med honningurtfrø er muligt på 24 m. Fordelingen bliver ikke optimal og spredetests har vist at der vil mangle frø i 4-5 m mellem køresporene. Spredning på 30 m er urealistisk, ligesom spredning af små ucoatede frø ikke kan anbefales på arbejdsbredde større end 18-20 m. Elspredere (ATV-spredere) kan ikke fordele udsæden i større bredde end 12-15 m, og det under optimale forhold.

Læs også vejledningen: [Teknik til etablering af efterafgrøder](#)

Spredbredden vil afhænge af artens frøstørrelse. Tusindkornvægten af olieræddike er dobbelt så stor som for gul sennep (se tabel 1). Det betyder, at spredbredden for olieræddike kan være dobbelt så stor ved samme omdrejningstal på en centrifugalspreder.

Der er kun lavet enkelte afprøvninger af spredkvaliteten. Men afprøvningerne viser, at frøene kan blive beskadiget, hvis du kører med et stort omdrejningstal på sprederen.

Risiko for frøsætning og bekæmpelse i vårbyg

Olieræddike kan ved meget tidlig etablering danne spiredygtige frø, som kan spire og skabe ukrudtsproblemer i efterfølgende vårbyg.

Der er i 2020 udført et landsforsøg, der sætter fokus på at bekæmpe olieræddike i vårbyg (tabel 3).

Der er afprøvet to doseringer af Nuance + Starane 333 HL. Efterafgrøden ses tydeligt i marken før og efter sprøjtning, men den bekæmpes tilfredsstillende trods en lang synlig periode. Praktiske erfaringer bekræfter forsøgets resultater.

Tabel 3. Bekæmpelse af olieræddike i vårbyg.

Behandling	Sprøjtetidspunkt	Effekt 15. juni % effekt	Effekt 1. juli % effekt
7,5 g Nuance 0,12 l Starane 333 HL 0,15 l Spredklæbemiddel	13-05-2020	73	100
3,75 g Nuance 0,06 l Starane 333 HL 0,075 l Spredklæbemiddel	13-05-2020	32	100

Emneord

Efterafgrøder

Eftervirkning

Gødningsplanlægning og -regler

+2

Publiceret: 07. juni 2021

Opdateret: 07. juni 2021

Vil du vide mere?

Nanna Hllum Kristensen

Afdelingsleder

SEGES

nhkr@seges.dk

+45 8740 5414

Støttet af

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A. SEGES	Tlf.	87 40 50 00
Agro Food Park 15	Fax.	87 40 50 10
8200 Aarhus N	Email	info@seges.dk

